

ERGENLER İÇİN ROMANTİK İLİŞKİLERDE SORUN ÇÖZME ÖLÇEĞİNİN (ERİŞÇÖ) GELİŞTİRİLMESİ, GEÇERLİK VE GÜVENİLİRLİĞİ

Melek KALKAN*

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, ergenlerin romantik ilişkilerinde karşılaştıkları sorunları çözme davranışlarını belirlemede kullanılacak bir ölçme aracını geliştirmek, geçerlik ve güvenilirliğini saptamaktır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini lise 1-3. sınıf öğrencileri arasından seçkisiz seçimle belirlenmiş 297 ergen oluşturmuştur. **Sonuçlar:** Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin yarıya bölme güvenilirlik katsayısı .85 bulunmuştur. Geçerlik için yapı geçerliğine bakılmıştır. Faktör analizi sonucunda özdeğeri 1'in üzerinde üç faktör elde edilmiştir. Bu faktörler fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelme olarak isimlendirilmiştir. **Tartışma:** Bulgular, ölçeğin kabul edilebilir düzeyde psikometrik özelliklere sahip olduğunu ve ergen romantik ilişkilerinde sorun çözme davranışlarını belirlemede kullanılabileceğini göstermiştir.

Anahtar sözcükler: Sorun çözme, istismar, ergen, aşk, güvenilirlik, geçerlik

SUMMARY: DEVELOPMENT, VALIDITY AND RELIABILITY OF THE PROBLEM SOLVING ON ROMANTIC RELATIONSHIPS SCALE FOR ADOLESCENTS (PSRRS-A)

Objective: The aim of this study was to develop a scale to detect the problem solving behaviors of adolescents on romantic relationships, and to examine the validity and reliability of the scale. **Method:** The sample of the study was 297 adolescents who had been selected randomly among 1st-3rd grade high school students. **Results:** In reliability analysis, the Cronbach alpha coefficient was calculated as .91. Split-half reliability of the scale was found as $r = .85$. Three construct validity factors were obtained, which eigenvalued greater than 1. These factors were physical abuse, emotional abuse and problem solving. **Discussion:** The psychometrics properties of the Problem Solving on Romantic Relationships Scale for Adolescents were found to be satisfactory and could be used to determine the problem solving behaviors on romantic relationships.

Key words: Problem solving, abuse, adolescent, romance, reliability, validity

GİRİŞ

Sosyal gelişim için önemli bir dönem olan ergenlikteki romantik ilişkiler, son yıllarda klinik ve gelişimsel araştırmalarda çok yönlü olarak araştırılmaya başlanmıştır. Bu çalışmalar, ergenlik romantik ilişkilerinin önemsiz olduğu yönündeki düşüncelerin geçersizliğini ortaya koymaktadır (Collins 2003). Çoğunlukla 14-15 yaşlarında görülmeye başlayan flört ilişkileri, ilk olarak karşı cinsin de içinde bulunduğu genel arkadaş gruplarında ortaya çıkar (Connoly ve ark.1999). Dostluk, yakınlık ve sosyal desteği içeren flört ilişkileri yakın arkadaş ilişkileriyle benzerlik göstermektedir. Ergenlik dönemi boyunca yakın arkadaşlar en önemli sosyal destek kaynağı olarak ailenin yerini almaya, ergenin benlik kavramına ve sağlıklı gelişimine katkıda bulunmaya başlarken, ergenlerin çoğu, flört ilişkisi yaşadıkları kişilerle, anne-babaları ve kardeşlerinden daha çok yakınlık kurduklarını belirtmektedirler (La Greca ve Harrison 2005).

Ergenler için kimlik arama çabalarının bir yansıması olan flört ilişkileri (Duvall 1964), bireylerin birbirlerine uyum sağlamayı ve uygun etkileşim becerilerini öğrendikleri bir sosyalleşme şekli olabileceği gibi, arkadaş grubu içinde bir yer edinme aracı da olabilir (Skipper ve Nass 1966, Feldman ve ark. 1995). Ayrıca, ergenlerin bir gruba ait olmalarını kolaylaştırırken, kişilerarası ilişkilerin kurulmasında etkili olan yakınlık, paylaşma, anlaşma ve kendini açma becerilerinin gelişmesine yardımcı olur (Feiring 1996). Yetişkinlik dönemi romantik ilişkilerinin gelişiminde de önemli etkiye sahip olan ergenlik dönemi romantik ilişkileri (Shulman ve Scharf 2000), aynı zamanda ruh sağlığının da belirleyicilerindedir (Rizzo ve ark. 2006). Genellikle sağlıklı ve destekleyici olan ergen romantik ilişkileri, zorlayıcı, baskıcı ve saldırgan davranışlarla da kendini gösterebilmektedir (Wolfe ve ark. 2001). Yetişkinlikteki evlilik ilişkilerinde görülen şiddet ve istismar davranışlarının, çoğunlukla ergenlik dönemi romantik ilişkileriyle başladığı ve benzerlik gösterdiği bilinmektedir (Henton ve ark.1983, Lichter ve McCloskey 2004,

*Yrd. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniv. Eğitim Fak., Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Samsun.

O'Keeffe ve ark.1986). Çoğu zaman sorunlarla başa çıkma ve stres azaltma yolu olarak görülen bu davranışlarla karşı karşıya kalan kişinin korku, utanma duygusu ve istismarın normal kabul edilebileceği ve hoşgörü gösterilebileceği inancıyla gizlediği görülmektedir. Araştırmalar flört ilişkilerinde şiddet ve istismara uğrayan ergenlerin umutsuzluk, depresyon, düşük benlik saygısı, madde kullanımı, korunmasız cinsel ilişki, silah taşıma, intiharı düşünme, intihar girişiminde bulunma gibi sorunlu ve riskli davranışlara eğilimli olduğunu göstermektedir (Ackard ve ark. 2003, Howard ve ark. 2005, Howard ve ark. 2007, Howard ve Wang 2003, Silverman ve ark. 2001). Kızların daha fazla karşılaştığı istismar davranışlarının ergenler arasında anlamlı bir sorun olduğunu ve halk sağlığını tehdit ettiğini ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Close 2005, Collin-Vézina ve ark. 2006, Howard ve Wang 2005, James ve ark. 2000, Raiford ve ark. 2007, Silverman ve ark. 2001, Smith ve ark. 2003, Wolf ve Foshee 2003).

Ergenlerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları sorunlar karşısında gösterdikleri sözel istismar veya gözdağı vermek, tehdit etmek şeklindeki davranışların, tokat atmak, dövmek veya cinsel ilişkiye zorlamaya kadar uzandığı da bilinmektedir (Malik ve ark. 1997, Smith ve Williams 1992). Bu araştırmalar ergenlik dönemi romantik ilişkilerinin anlaşılmasının klinik ve gelişimsel önemini ortaya koymaktadır. Ergenlerin karşı cinsle olan romantik ilişkilerinde yaşadıkları sorunlarla başa çıkma davranışlarının bilinmesi, istismar ve şiddete karşı önlemlerin alınması ve ruh sağlığının korunması çabalarına yardımcı olacaktır.

Yurtdışı literatüre bakıldığında, bu konuda hazırlanmış bazı ölçme araçlarına rastlanmaktadır. Psychological Maltreatment of Women Inventory (Tolman 1989), Attitudes About Dating Index (Foo ve Margolin 1995), Conflict Tactics Scale (Schafer 1996), The Revised Conflict Tactics Scale (Straus ve ark. 1996), Dating Scripts Scale (Crawford 2000), Conflict in Adolescent Dating Relationship Inventory (Wolfe ve ark. 2001) bunlar arasında yer almaktadır. Ülkemizde de, romantik ilişkiler ve evlilik ilişkilerinin değerlendirilmesine ve bu ilişkilerde bireylerin sorunlarla ve çatışmalarla başa çıkma biçimlerini değerlendirmeye yönelik hazırlanmış ölçme araçları bulunmaktadır. Birtchnell Eş Değerlendirme Ölçeği (Kabakçı ve ark. 1993), Evlilik Çatışması Ölçeği (Hatipoğlu 1993),

Evlilik İçin Karşılaştırma Düzeyi Ölçeği (Binici ve Hovardaoğlu 1996), Evlilik Ölçeği (İmamoğlu ve Yasak 1997), Evlilikte Uyum Ölçeği (Tutarel 1999a), İlişkilerde Yükleme Ölçeği (Tutarel 1999b), Romantik İlişkilerle İlgili Kalıpyargılara Karşı Tutumlar (Sakallı ve Curun 2001), İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (Tutarel 2002), Evlilikte Problem Çözme Ölçeği (Hünler 2002), Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği (Acicbe 2002), Çatışma Yönetim Biçimleri Ölçeği (Uğurlu 2003), Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (Büyüksahin ve Hovardaoğlu 2004), İlişki İstikrarı Ölçeği (Büyüksahin ve ark. 2005), İlişkilerde İnanç Envanteri (Kalkan 2006), Yakın İlişkilerde Çok Boyutlu Başa Çıkma Ölçeği (Büyüksahin ve ark. 2006) romantik ilişkiler bağlamında Türkiye'de geliştirilmiş veya Türkçe'ye uyarlanmış ölçme araçlarındandır.

Yukarıda sözü edilen ölçme araçlarının çoğunlukla yetişkin romantik ilişkilerine yönelik hazırlandığı görülmektedir. Bu araştırmada da ergenlerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları sorunlarla başa çıkma yollarını belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Ergenlik dönemi romantik ilişkilerinin yetişkin romantik ilişkilerine ve ruh sağlığına katkısı hatırlanacak olursa, bu durumun ölçülmesine olanak sağlayacak ve klinik uygulamalarda da kullanım değeri olan bir ölçme aracının geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi işlevsel olacaktır. Ergenlerin bu konudaki davranışlarını daha iyi anlama ve standart bir değerlendirme olanağı sunması bu çalışmanın gerekliliklerindedir. Ayrıca, yurt dışında da yaygınlıkla kullanılan "Safe Dates" adı verilen güvenilir ve tehlikesiz flört ilişkilerinin kazandırılmasına yönelik programların veya ergen romantik ilişkilerinde şiddetin önlenmesi ve sağlıklı sorun çözme yöntemlerinin öğretilmesine yönelik programların ülkemizde de yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu programların kuramsal modeli incelendiğinde, partnere yönelik şiddet ve istismar düşüncelerinin ve inançlarının değiştirilmesi, cinsiyet kalıp yargılarının azaltılması, çatışma ve sorun çözme becerilerinin artırılması, psikolojik yardım almaya yönelik tutumların incelenmesi ve yardım hizmetlerine yönelik farkındalığın kazandırılmasına çalışılmaktadır (Foshee ve ark 1998). Böylece ergen romantik ilişkilerinde istismar ve şiddete karşı önlemler almak ve koruyucu ruh sağlığına katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. Bu programların etkinliğinin değerlendirilmesinde de, geliştirilen

ölçme aracından yararlanılabileceği düşünülmektedir.

Bu sebeple, araştırmada ergen romantik ilişkilerinde yaşanan sorunlarla başa çıkma davranışlarını belirlemeye yönelik bir ölçme aracının geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirliğinin araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Örnekleme

Araştırma, Samsun ilinde düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzeyi temsil eden üç farklı lisenin 297 öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. 163'ü kız, 134'ü erkek olan öğrencilerin yaş ortalaması 17.18±.87'dir. Örnekleme giren öğrencilerin %28.6'sı hiç romantik ilişki yaşamadıklarını belirtirken, %38.4'ü geçmişte romantik ilişki yaşadıklarını ve %33'ü devam eden bir ilişkisi olduğunu ifade etmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak, bu araştırmada geliştirilip, psikometrik özellikleri araştırılan Ergenler İçin Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeği (ERİŞÇÖ) kullanılmıştır. Otuz sekiz maddelik, beş'li likert tipi olan ölçekte, cevaplayıcıların görüşlerini (1) Hiç uygun değil, (2) Çok az uygun, (3) Kısmen uygun, (4) Genellikle uygun, (5) Tümüyle uygun şeklinde derecelenmeleri istenmektedir. Fiziksel İstismar, Duygusal İstismar ve Soruna Yönelme olarak isimlendirilen üç alt ölçeği bulunmaktadır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada madde-toplam puan korelasyonları hesaplanarak madde analizi, temel bileşenler faktör çözümlemesi ve varimax döndürülmüş faktör çözümlemesi kullanılarak da yapı geçerliği incelenmiştir. İç tutarlık güvenilirlik katsayıları için Cronbach Alpha formülü kullanılmıştır. Ölçeklerin güvenilirliklerinin belirlenmesinde kullanılabilir bir başka yöntem de yarıya bölmedir. Bir testi en uygun şekilde yarıya bölme işlemi, maddeleri tek-çift olarak ayırmaya dayanır (Erkuş, 2003). Buradan hareketle, ölçeğin tek ve çift maddelerinden oluşturulan iki yarım test arasındaki korelasyon katsayısı, diğer bir deyişle yarıya bölme güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır.

İşlem

Ergenler İçin Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeğinin (ERİŞÇÖ) geliştirilmesinde ilgili literatür taranmış, yurt içi ve yurt dışında yapılan benzer çalışmalar incelenmiş (Cascardi ve ark. 1999, Wolfe ve ark. 2001), ergenlerle yapılan görüşmelerden edinilen izlenimler doğrultusunda altmış sekiz maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Bu maddeler psikiyatri, psikoloji ve psikolojik danışmanlık alanındaki dört uzmanın görüşlerine başvurulmuş, ergenlerin romantik ilişkilerindeki sorun çözme davranışlarını yansıtmadıkları değerlendirilmiş; bu uzmanların eleştiri ve önerileri doğrultusunda bazı maddelerde dil ve içerik açısından değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerden sonra ölçek ergenlere uygulanmıştır. Benzer çalışmalarda olduğu gibi örnekleme dışlama ölçütüne yer verilmemiş; hiç romantik ilişki yaşamamış, daha önceden romantik ilişki yaşamış ve devam eden bir romantik ilişkisi bulunan ergenler örnekleme alınmıştır. Madde test korelasyonunda, korelasyon katsayısı .20'nin altında kalan maddeler elenerek ölçek otuz sekiz maddeye indirilmiştir. Otuz sekiz maddelik ölçeğin madde test korelasyon katsayıları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1 : Ergenler İçin Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeği (ERİŞÇÖ) Madde Toplam Puan Korelasyonları

Maddeler No	R	Maddeler No	R
1	.31*	20	.64*
2	.31*	21	.34*
3	.64*	22	.36*
4	.61*	23	.31*
5	.41*	24	.19*
6	.41*	25	.44*
7	.39*	26	.39*
8	.44*	27	.43*
9	.37*	28	.39*
10	.49*	29	.39*
11	.33*	30	.19*
12	.31*	31	.37*
13	.43*	32	.64*
14	.31*	33	.60*
15	.34*	34	.33*
16	.34*	35	.41*
17	.41*	36	.36*
18	.33*	37	.39*
19	.31*	38	.19*

*p<.01

Tablo 2: Ergenler İçin Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeği (ERİŞÇÖ) Faktör Analizi

	Faktör I	Faktör II	Faktör III
5. Başkalarının önerileri almayı severim.	.374		
21. Değer verdiğim şeylere sarıya sarıya bakarak bakmam.	.318		
4. Almayı sevdiğim şeyleri almam.	.300		
8. İhtiyaçları bitirinceye kadar bakmam.	.301		
15. Çiğ köfte veya tavuklu yemekler, özel kokulu meyveler sevmem.	.280		
18. Rüyalarımda sık sık öyküm.	.281		
7. Önemli veya değer verdiğim şeylere sarıya sarıya bakarak bakmam.	.248		
32. Önemli kişilerinle konuşmak için konuşmam.	.217		
34. Önemli şeyleri sık sık unuturum.	.213		
37. Önemli kişileri sık sık unuturum.	.200		
33. Çiğ köfte veya tavuklu yemekler, özel kokulu meyveleri sevmem.	.193		
23. Önemli kişilerinle konuşmak için konuşmam.	.182		
24. Önemli kişileri unuturum.	.141		
26. Başkalarının görüşlerine önem vermem.	.112		
2. İhtiyaçları bitirinceye kadar bakmam.	.321		
10. Teknoloji veya yarı teknoloji.		.213	
16. Sık sık bakmam.		.143	
36. Bir şeyleri önem vermem.		.127	
13. Önemli kişileri unuturum.		.187	
12. Teknoloji veya yarı teknoloji kullanmam.		.144	
3. İhtiyaçları bitirinceye kadar bakmam.		.134	
22. Önemli kişilerinle konuşmak için konuşmam.		.112	
19. Teknoloji veya yarı teknoloji kullanmam.		.170	
20. Teknoloji.		.143	
6. İhtiyaçları bitirinceye kadar bakmam.		.132	
1. Önemli kişilerinle konuşmak için konuşmam.		.134	
17. Teknoloji veya yarı teknoloji kullanmam.		.117	
11. Teknoloji.		.101	
27. Önemli kişilerinle konuşmak için konuşmam.			.301
28. İhtiyaçları bitirinceye kadar bakmam.			.300
9. Önemli kişilerinle konuşmak için konuşmam.			.278
25. Önemli kişilerinle konuşmak için konuşmam.			.231
29. Önemli kişilerinle konuşmak için konuşmam.			.238
35. Önemli kişilerinle konuşmak için konuşmam.			.228
31. Önemli kişilerinle konuşmak için konuşmam, bundan öncekiyle birlikte konuşmam.			.221
14. Önemli kişilerinle konuşmak için konuşmam.			.134
38. Önemli kişilerinle konuşmak için konuşmam.			.104
30. Önemli kişilerinle konuşmak için konuşmam, bundan öncekiyle birlikte konuşmam.			.248

BULGULAR

ERİŞÇÖ Puanlarının Romantik İlişki Yaşama Durumu Açısından Karşılaştırılması

ERİŞÇÖ'den alınan toplam puanların romantik ilişki yaşama durumu açısından farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analiziyle incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, romantik ilişki yaşama durumu (hiç romantik ilişki yaşamayanlar [$X=154.62$, $S=22.91$]; geçmişte romantik ilişki yaşayanlar [$X=159.15$, $S=16.78$]; devam eden romantik ilişkisi olanlar [$X=158.06$, $S=20.33$]) açısından gruplar arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($F= 1.327$, $p>.05$).

Geçerlik Bulguları

ERİŞÇÖ'nün geçerliğini sınamada yapı geçerliği kullanılmış ve bu amaçla faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizin ilk aşamasında Kaiser-Meyer Olkin değeri ve Barlett testi yapılmıştır. Buna göre Kaiser-Meyer Olkin değeri 0.84 ve Barlett testi sonucu (4846.898, $p<.000$) da anlamlı bulunmuştur. Ardından, ölçeğin faktör yapısını inceleyebilmek ve alt boyutlarını belirleyebilmek amacıyla varimax dik döndürme tekniği uygulanmıştır. Temel Bileşenler Analizi sonucuna göre, varyansın %37.93'ünü açıklayan, özdeğeri 1'in üzerinde olan üç faktör belirlenmiştir. Buna göre maddelerin üç faktöre dağılımı ve faktör yükleri Tablo 2'de verilmiştir.

Ölçeğin üç faktörünün açıkladıkları varyans miktarları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3 : Ergenler İçin Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeği (ERİŞÇÖ) Faktörlerinin Açıkladıkları Varyans Oranları ve Öz Değerleri

Duygusal İstismar	Fiziksel İstismar	Soruna Yönelme
Açıklanan Varyans	Açıklanan Varyans	Açıklanan Varyans
%37.93	%6.87	%4.86
Öz Değeri	Öz Değeri	Öz Değeri
9.93	1.61	1.04

Tablo 3'de görüldüğü gibi, ERİŞÇÖ'nün üç faktörünün açıkladıkları toplam varyans %37.93'dür. Bu varyansın, %26.19'u birinci faktörden kaynaklanmakta olup 15 maddeden oluşmaktadır ve "Duygusal İstismar" olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktör toplam varyansın %6.87'sini açıklayan 13 maddeden oluşmaktadır ve "Fiziksel İstismar" olarak isimlendirilmiştir. Üçüncü faktör ise toplam varyansın %4.86'sını açıklayan 10 maddeden oluşmaktadır ve "Soruna Yönelme" olarak isimlendirilmiştir.

Güvenilirlik Bulguları

Ölçeğin tümü için hesaplanan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .91 bulunmuştur. Envanterin alt ölçeklerine ilişkin Cronbach alpha katsayıları ise şu şekildedir: "Duygusal istismar" alt ölçeği için $\alpha= .86$, "fiziksel istismar" alt ölçeği için $\alpha=.80$, "soruna yönelme" alt ölçeği için ise $\alpha=.76$ 'dır. Alpha katsayılarına bakıldığında ölçeğin iç tutarlık açısından kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir.

Ölçeğin güvenilirliğinin saptanmasında kullanılan bir diğer yöntem yarıya bölme yöntemidir. Buna göre, iki yarım test arasındaki korelasyon katsayısı, diğer bir deyişle yarıya bölme güvenilirlik katsayısı $r= .85$ ($p<.01$) olarak bulunmuştur. İki yarım test arasındaki korelasyon katsayısı "duygusal istismar" alt ölçeği için .83, "fiziksel istismar" alt ölçeği için .74, "soruna yönelme" alt ölçeği için ise .67'dir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada ergenlerin romantik ilişkilerindeki sorunları çözme davranışlarını belirleyen bir ölçek geliştirilmiştir. Otuz sekiz maddelik ölçeğin geçerliği yapı geçerliği ile hesaplanırken, güvenilirliğinin hesaplanmasında iç tutarlık ve yarıya bölme yöntemleri kullanılmıştır.

Yapı geçerliğini sınamak için faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizinde maddelerin hangi faktöre ait olduğunu belirlemede faktör yüklerine bakılır ve faktör yüklerinin .30 ve üzerinde olması kabul edilebilir görülür. Maddelerin buldukları faktördeki yük değerleriyle, diğer faktörlerdeki yük değerleri arasındaki farkın ise en az .10 olmasına dikkat edilir (Büyüköztürk 2002). Bu çalışmada da bu değerler dikkate alınmış ve buna göre toplam varyan-

sın % 37.93'ünü açıklayan üç faktör elde edilmiştir. Bu faktörler, "fiziksel istismar", "duygusal istismar" ve "soruna yönelme" olarak isimlendirilmiştir. Fiziksel İstismar alt ölçeği romantik ilişkide bireylerin partnerlerine fiziksel açıdan zarar verme veya bedensel bütünlüğünü bozma davranışlarını ortaya koymaktadır (Örnek; "tekmeler veya yumruklarım", "saçını çekerim"). Duygusal İstismar alt ölçeği romantik ilişkide bireylerin partnerlerini reddetme, aşağılama, küfretme, yalnız bırakma, korkutma, yıldırma, tehdit etme, duygusal bakımdan ihtiyaçlarını karşılamama, önemsememe, küçük düşürme, alaylı konuşma, lakap takma, aşırı baskı ve otorite kurma gibi davranışları ne ölçüde kullandığını ortaya koymaktadır (Örnek; "başkalarının önünde alay ederim", "değer verdiği şeylere zarar vermekle tehdit ederim", "alaycı ve iğneleyici olurum"). Soruna Yönelme alt ölçeği romantik ilişkide kişilerin sorun karşısında birbirlerini anlamaya çalışma, duygularını ifade etme, birbirlerinin gereksinim, duygu ve düşüncelerine yönelme davranışlarını ortaya koymaktadır (Örnek; "olayla ilgili duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım", "ikimizi de mutlu edecek çözümler öneririm").

Ölçeğin madde-test korelasyonları, iç tutarlık ve yarıya bölme katsayılarının yüksekliği, güvenilir olduğunu desteklemektedir. Madde-test korelasyonu, bir maddenin testin tümünün ölçtüğü özelliği ölçüp ölçmediğinin bir göstergesidir. Buradan hareketle ölçeğin madde-test korelasyonlarına bakılmıştır. Literatürde, bir maddenin, testin tümü ile tutarlılığının göstergesi olabilecek en düşük değer .20 olarak verilmektedir (Aiken 1994). Bu değer kesim noktası olarak alındığında, ölçekteki hiçbir maddenin bu değer altında olmadığı görülmektedir. Buna göre, bu çalışmada elde edilen madde-test korelasyon katsayılarının kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Ölçeğin bütününe ve alt ölçeklerine ilişkin olarak hesaplanan Cronbach alpha iç tutarlık katsayıları ve yarıya bölme katsayılarına bakıldığında da, tatmin edici değerlere sahip olduğu görülmektedir.

ERİŞÇÖ'nün psikometrik özellikleri, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya koymakla birlikte, farklı örneklem gruplarında yapılacak araştırmalar geçerlik ve güvenilirliğine katkı sağlayacaktır. Ayrıca klinik gruplarla yapılacak çalışmalar, ölçeğin ayırt edici geçerliğine ilişkin bilgi verirken, test-tekrar test güvenilirliğinin

hesaplanmamış olmasının da bu araştırmanın sınırlılığı olduğu görülmektedir. Ayrıca yapı geçerliği dışında başka bir geçerlik türünün incelenmemiş olması, özellikle benzer ölçekler geçerliğinin kullanılmaması bu araştırmanın en önemli sınırlılıklarındandır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda ergenlerin, bu ölçekten aldıkları puanlar ile genel şiddet eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi veya bu konu ve bu örneklem grubuna uygun benzer ölçeklerle ilişkisinin incelenmesi de ölçeğin geçerliğine katkı sağlayacaktır.

Ergenler arasında yaygın bir sorun olan şiddet, istismar ve uygun sorun çözme yollarını bilmeme, önlemler alınmadığı takdirde bireyi ve toplumu tehdit eder hale gelmektedir. Ergenlerin romantik ilişkilerinde maruz kaldığı, ancak utanma, ayıplanma, korku gibi sebeplerle çoğunlukla gizlediği bu davranışların yerine sağlıklı sorun çözme ve çatışma çözme davranışlarının kazandırılması "Çatışma Çözme Eğitimi", "Flört İlişkilerinde Şiddet ve İstismarı Önleme Programı" gibi önleyici müdahalelerin önemini ortaya koymaktadır. Bu eğitim ve önleme programlarındaki değerlendirme sürecinin önemli bir parçası, ergenlerin romantik ilişkilerinde kullandıkları sorun çözme yöntemlerinin ve istismar davranışlarının ortaya çıkarılmasıdır. ERİŞÇÖ'nün, birey hakkında önemli bilgiler ortaya koyarak, izlenecek stratejinin belirlenmesinde, terapötik müdahalenin ve planlamanın yapılmasında önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak Ergenler İçin Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeği (ERİŞÇÖ)'nün ergenlerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları sorunlar karşısında gösterdikleri istismar davranışlarını ve olumlu sorun çözme yaklaşımlarını ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

Acicbe Ö (2002) *Applicability of the marital coping inventory for measurement of coping efforts in marriage among Turkish couples*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Ackard DM, Neumark-Sztainer D, Hannan P (2003) *Dating violence among a nationally representative sample of adolescent girls and boys: associations with behavioral and mental health*. *J Gend Specif Med* 6:39-48.

- Aiken LR (1994) *Psychological testing and assessment*. Allyn and Bacon, Boston.
- Binici SA, Hovardaoğlu S (1996) Evlilik için karşılaştırma düzeyi ölçeğinin (ekdö) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi* 11(38):66-77.
- Büyüköztürk Ş (2002) *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi Elkitabı*. Pegem Yayınları, Ankara.
- Büyükşahin A, Gökler I, Bilecen N (2006) Yakın ilişkilerde çok boyutlu başa çıkma ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. XIII. Ulusal Psikoloji Kongresi, İstanbul.
- Büyükşahin A, Hovardaoğlu S (2004) Çiftlerin aşka ilişkin tutumlarının Lee'nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi* 19(54):59-75.
- Büyükşahin A, Hasta D, Hovardaoğlu S (2005) İlişki istikrarı ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları* 8(16):25-37.
- Cascardi M, Avery-Leaf S, O'Leary KD ve ark. (1999) Factor structure and convergent validity of the Conflict Tactics scale in high school students. *Psychol Assess* 11:546-555.
- Close SM (2005) Dating violence prevention in middle school and high school youth. *J Child Adolesc Psychiatr Nurs* 18:2-9.
- Collin-Vézina D, Hébert M, Manseau H ve ark. (2006) Self-concept and dating violence in 220 adolescent girls in the child protective system. *Child Youth Care Forum* 35:319-326.
- Collins WA (2003) More than myth: the developmental significance of romantic relationships during adolescence. *J Res Adolesc* 13:1-24.
- Connolly JA, Craig W, Goldberg A ve ark. (1999) Conceptions of cross-sex friendships and romantic relationships in early adolescence. *J Youth Adolescence* 28:481-494.
- Crawford C (2000) *Partner violence in adolescent girls and women with children*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Harvard University, Boston.
- Duwall EM (1964) Adolescent love as a reflection of teenagers' search for identity. *J Marr Fam May*: 226-229.
- Erkuş A (2003) *Psikometri Üzerine Yazılar*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.
- Feiring C (1996) Concepts of romance in fifteen year old adolescents. *J Res Adolesc* 6:181-200.
- Feldman SS, Rosenthal DR, Brown NL ve ark. (1995) Predicting sexual experience in adolescent boys from peer rejection and acceptance during childhood. *J Res Adolesc* 5(4):387-411.
- Foo L, Margolin G (1995) A multivariate investigation of dating violence. *J Fam Violence* 10(4):351-377.
- Foshee VA, Bauman KE, Arriaga XB ve ark. (1998) An evaluation of safe dates, an adolescent dating violence prevention program. *Am J Public Health* 88(1):45-50.
- Hatipoğlu Z (1993) The role of certain demographic variables and marital conflict in marital satisfaction of husbands and wives. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Henton J, Cate R, Koval J ve ark. (1983) Romance and violence in dating relationships. *Fam Issues* 4:467-482.
- Howard DE, Wang M (2003) Risk profiles of adolescent girls who were victims of dating violence. *Adolescence* 38:1-14.
- Howard DE, Beck K, Kerr MH ve ark. (2005) Psychosocial correlates of dating violence victimization among latino youth. *Adolescence* 40(158):319-331.
- Howard DE, Wang MQ (2005) Psychosocial correlates of U.S. adolescents who report a history of forced sexual intercourse. *J Adolesc Health* 36(55):372-379.
- Howard DE, Wang MO, Yan F (2007) Psychosocial factors associated with reports of physical dating violence among U.S. adolescent females. *Adolescence* 42(166):311-324.
- Hünler OS (2002) The effects of religiousness on marital satisfaction and the mediator role of perceived marital problem solving abilities between religiousness and marital satisfaction relationship. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- İmamoğlu EO, Yasak Y (1997). Dimensions of marital relationships as perceived by Turkish husbands and wives. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs* 123(2):211-232.
- James WH, West C, Deters KE ve ark. (2000) Youth and dating violence. *Adolescence*, 35(139):455-465.
- Kabakçı E, Tuğrul C, Öztan N (1993) Birtchnell eş değerlendirme ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi* 8(29):31-37.
- Kalkan M (2006) İlişkilerde inanç envanterinin (ie) geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 3(25):45-49.
- La Greca MA, Harrison HM (2005) Adolescent peer relations, friendships, and romantic relationships: Do they predict social anxiety and depression? *J Clin Child Adolesc Psych* 34(1):49-61.
- Lichter EL, McCloskey LA (2004) The effects of childhood exposure to marital violence on adolescent gender-role beliefs and dating violence. *Psychol Women Q* 28:344-357.
- Malik S, Sorenson S, Aneshensel C (1997) Community

- and dating violence among adolescents: Perpetration and victimization. *J Adolesc Health* 21:291-302.
- O’Keeffe NK, Brockopp K, Chew E (1986). Teen dating violence. *Social Work* November-December:465-468.
- Ratford JL, Wingood GM, Diclemente RJ (2007) Prevalence, Incidence, and Predictors of Dating Violence: A Longitudinal Study of African American Female Adolescents. *J Women’s Health* 16(6):822-832.
- Rizzo CJ, Daley SE, Gunderson BH (2006) Interpersonal sensitivity, romantic stress, and the prediction of depression: A study of inner-city, minority adolescent girls. *J Youth Adolescence* 35 (3):469-478.
- Sakallı N, Curun F (2001) Romantik ilişkilerle ilgili kalıpyargılara karşı tutumlar. *Tecrübi Psikoloji Çalışmaları* 22:31-45.
- Schafer J (1996) Measuring spousal violence with the conflict tactics scale: notes on reliability and validity issues. *J Interpersonal Violence* 11:572-585.
- Shulman S, Scharf M (2000) Adolescent romantic behaviors and perceptions: Age and gender-related differences, and links with family and peer relationships. *J Res Adolesc* 10 (1):99-118.
- Silverman JG, Raj A, Mucci LA ve ark. (2001) Dating violence against adolescent girls and associated substance use, unhealthy weight control, sexual risk behavior, pregnancy, and suicidality. *J Am Med Assoc* 286: 372-379.
- Skipper JK, Nass G (1966) Dating behavior: A framework for analysis and an illustration. *J Marr Fam* November: 412-420.
- Smith JP, Williams JG (1992) From abusive household to dating violence. *J Fam Violence* 2:153-165.
- Smith H, White JW, Holland LJ (2003) A longitudinal perspective on dating violence among adolescent and college-age women. *Am J Pub Health* 93(7):1104-1109.
- Straus MA, Hamby SL, Boney-McCoy S ve ark. (1996) The revised conflict tactic scales (CTS2). development and preliminary data. *J Fam Issue* 17:283-316.
- Tolman RM (1989) The development of a measure of psychological maltreatment of women by their male partners. *Violence and Victims* 4:173-189.
- Tutarel Kışlak Ş (1999a) Evlilikte uyum ölçeğinin (euö) güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji* 7(1):50-57.
- Tutarel Kışlak Ş (1999b) İlişkilerde yüklenme ölçeğinin (iyö) güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji* 7(3):193-199.
- Tutarel Kışlak Ş (2002) İlişkilerde mutluluk ölçeği (imö): güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Kriz Dergisi* 10(1):37-43.
- Uğurlu O (2003) Evli çiftlerin cinsiyet ayrımına ilişkin tutumlar, çatışma yönetimi biçimleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.*
- Wolf KA, Foshee VA (2003) Family violence, anger expression styles, and adolescent dating violence. *J Fam Violence* 18(6):309-316.
- Wolfe DA, Scott K, Reitzel-Jaffe D ve ark. (2001) Development and validation of the conflict in adolescent dating relationship inventory. *Psychol Assess* 13(2):277-293.